

riner l'alt *saluet*», Bart Guasp (*IdOr* ix, 103)

Es tracta, doncs, d'un so prolongat i monòton, xiu xiuejat i apaivagador si és el de la qui bressa, alt i alegre com el del moli, o dels sons de la natura que es desperta sota la batuda d'un torrent impetuós, però sempre insistent i en ritme prolongat

També ho diuen aquells mateixos definit «cantussol, xiuxiueig» en escrits d'AMAlcover (*BDLC* x, 449); Galmés escrivia explicant el propòsit de Llull en la seva elevada matèria «a fi de fer-la entrar pels ulls a les multituds, al mateix temps que per l'orella, en el *saluet* rimat de la Lògica *metrificada* i de la *Aplicació de l'Art general*» (O C de Llull, 1914, pròleg al vol I, p. xi); Moll definia «*saluet* (*saluēt*): cantusseig monòton» a Ciutadella (*Misc Alcover*, 460). És veritat que de la insistentia monòtona ve enuig, i el *DFgra* només es fixava en això: «*fer saluēt*. molestar, cantant, xerrant etc.» i àdhuc «*saluet*: molèstia, cast. *jácara*» (copiat pel *DAmén* aclarint una mica amb «enfado»). ho aclareix *AlcM* admetent com a § 2 «remor insistent, com gegemosa, del qui demana repetint les mateixes paraules».

Quant a l'etimologia no l'ha estudiada ningú (manca *REW* i al supl. de Moll), car no es pot acceptar que un mot que no reproduïx cap so natural ni estergeix un so humà pels mitjans fonètics ni, en general, se li observa valor imitatiu, «sembli» «onomatopèic», com llegim en *AlcM*: sempre la confusió que fan els no lingüistes entre la fonètica i el contingut semàntic d'un mot

Però la definició d'Aguiló ja ens orienta, i ben cert que no és infundada, puix que en tenim una sèrie de confirmacions toponímiques, més o menys indirectes, o clares

En primer lloc ja el fet que tots els indrets que duen aquest nom són arran de la costa, i en llocs on es pot atracar: un en el fons del Port d'Andratx; a la part meridional de la badia d'Alcúdia, on no hi ha cap torrent que pugui fer remor, car és costa baixa, però *AlcM* reporta la tendenciosa explicació que «la mar en certs dies fa molta remor» — enlloc del món hi ha cap paratge de costa on no sigui així; *Es Suluet* a la costa de la Badia de Palma, prop de S'Arenal, on desemboca un torrent d'aquest nom, segons el mapa Mascaró (33E9-10), si bé els informants meus de Lluçmajor, com a bons terrassans, només li sabien el nom de «Torrent de Son Verí» (1964): o sigui que és un nom de la platja arenosa, o de la gent de mar; tinc reminiscència d'haver-ne vist encara un altre, a la costa del mateix mapa, que ara no retrobo

No és tot mall., ben bé, car tinc recollit a la costa de Roses el de la *Punta del Saluet* (1964): una punta, doncs, sense torrent; i, quant al fet de ser fora de les Illes, no sols diríem que una flor no fa estiu, sinó que la península del Cap de Creus és el lloc més exposat que tripulacions mallorquines hi hagin d'atracar en les seves navegacions cap al Golf i degueren comunicar el terme als confreres empordanesos quan els veien llavorar les cordes acabat l'ancoratge etc (ja hem vist dos o tres casos de tals balearismes en la Costa Ver-

mella o la de St Fèlu, en aquest llibre: cf *mariollo*, *contier* i algun altre)

Almenys el nom andritxol és ja molt antic el mapa del Cardenal Despuig (1784), que no conté més que toponímia de vellíssima tradició, ja li posa el nom *Saluet*, i, sense jo recordar-los-ho, els habitants del poble del Port donaren a *saluēt* com a nom del desembarcador, o escar, que hi ha en el fons d'aquella zona portuària. Endevenim, doncs, que des dels temps moros o visigòtics, o qui sap si greco-romans, quan els bots i galeres arrencaven des Saluet d'Andratx es començava a sentir el *CELEUATUM, el crit rítmic de la xurma quan voga, o la veu animadora del còmit *κελεύσαντος* 'que els manava', i els feia passar a la vista del *νησίον Παναθηναίων* 'consagrat a Atena' > *Pantaleu*, ben a prop d'un imaginable *ἀνδριάντιον* o 'estatueteta' (propietatària de *Poseidon θαλασσοκρατέων*) (> *Andratx*??), pensant si passarien arran de les *στηλίδες* o 'columnetes' dels Estells del freu de Formentera, on havien naufragat tants focuus massaliotes

Deixant fantasies, sabem almenys per Ateneu de Naucratis que el verb *κελεύω* 'jo manó, ordeno' es deia del capità (*κατεπάνω*), còmit o pilot (*πεδότης*) per «marquer la mesure pour régler le mouvement des rames», i és ben coneguda la història del sic *chiurma*, it *ciurma* (> fr *chiourme*, cat *xurma*), genov *ciusma* (> cast. CHUSMA) 'conjunt dels remitgers o galiots', 'tripulació d'una nau', provinent del grec *κέλευσμα* 'battuta dell'aguzzino per i rematori'. Però d'acord amb les normes de la morfologia grega, des de *κελεύω* tant es podia derivar *κέλευμα* com *κέλευμα*, que és la forma usada per Sophron de Siracusa (480 a C), Plató i Ateneu, mentre que Esquil i Eurípides usaren l'altra, tots ells amb el significat naval (des d'Homè amb el sentit de 'comandament')

Ara bé, de la variant *κέλευμα* vénen per una banda el napol. ant. *célo* «canto di marinai» (en Scoppa, a 1511, cf. Rolla, *Scipilegio di G Scoppa*, 1917, 18), amb significats secundaris en altres parlars it: sic *cialòma* «il chiacchierare confuso di molti», it antiq *scilòma* «ragionamento lungo e a volte inutile» [segle XVI], però *celoma*, *celomare* «le cri des mariniers quand ils veulent ancrer» (en Oudin, S XVII), d'altra banda jo vaig documentar (*DECH* II, 415a24ss) un cast. antiq. i xilè *saloma* en el sentit de «son cadencioso con que acompañan los marineros su faena para hacer simultáneo el esfuerzo de todos» des de Cervantes, Lope i Tirso de Molina, i escrit *çaloma* o *z-* en diversos textos de fi S. XVI [E de Salazar, 1573], i *salomar* com a verb per fer això [z-, 1587], avui encara a Chiloé

M-L (*REW*, 1801.2) sembla donar entenent que en cast. sigui manlleu del port *celeuma* id., amb verb *celeumar*, passant per un *salomear*, però sóc escèptic d'aquesta transmissió portuguesa, car l'*eu* i la conservació de la -l- indiquen que allí és un mer cultisme (hellenisme de Camões?), i tant la *s-* predominant en castellà, com la *a*, són favorables a la idea d'un catalanisme nàutic.¹

En tot cas aquesta paraula ha existit en la rostra